

Wymagania edukacyjne - biologia klasa VIII

Ocena:	Wymagania edukacyjne
celujący	<p>Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> •dowodzi, że cechy organizmu kształtują się dzięki materiałowi genetycznemu oraz są wynikiem wpływu środowiska •wyjaśnia, z czego wynika podobieństwo organizmów potomnych do rodzicielskich w wyniku rozmnażania płciowego i bezpłciowego •uzasadnia konieczność zajścia procesu replikacji DNA przed podziałem komórki <ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia znaczenie rekombinacji genetycznej podczas mejozy •dowolną techniką wykonuje model mitozy lub mejozy •zapisuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie określonej cechy i przewiduje genotypy oraz fenotypy potomstwa •ocenia znaczenie prac Gregora Mendla dla rozwoju genetyki •na podstawie znajomości cech dominujących i recesywnych projektuje krzyżówki genetyczne, poprawnie posługując się terminami „homozygota” i „heterozygota” •ocenia znaczenie poznania budowy ludzkiego DNA •określa konsekwencje dla drugiej ciąży wiążące się z wystąpieniem konfliktu serologicznego •wykazuje, że dziedziczenie czynnika Rh jest jednogenowe <ul style="list-style-type: none"> •analizuje przyczyny mutacji i wskazuje ich skutki •wykonuje portfolio na temat chorób genetycznych •wykazuje jedność budowy i funkcjonowania organizmów •ocenia rolę struktur homologicznych i analogicznych jako dowodów ewolucji •wykazuje izolację geograficzną jako drogę do powstawania nowych gatunków •ilustruje przykładami działanie doboru naturalnego i doboru sztucznego •porównuje różne formy człowiekowatych •praktycznie wykorzystuje skalę porostową •wykorzystując wiedzę z ewolucjonizmu, uzasadnia, że konkurencja jest czynnikiem doboru naturalnego •wykazuje zależności między liczebnością populacji drapieżników a liczebnością populacji ich ofiar •wyjaśnia przyczyny drapieżnictwa i wskazuje metody zdobywania pokarmu przez rośliny drapieżne •ocenia znaczenie bakterii azotowych występujących w glebie •wyjaśnia, jakie praktyczne znaczenie ma wiedza o mikoryzie •przewiduje skutki, jakie dla ekosystemu miałyby wyginięcie określonego ogniwa we wskazanym łańcuchu pokarmowym •interpretuje, na czym polega równowaga dynamiczna ekosystemu •analizuje przyczyny prowadzące do nagłego wymarcia gatunku •wskazuje formy ochrony przyrody występujące w najbliższej okolicy •uzasadnia konieczność stosowania form ochrony przyrody dla zachowania gatunków i ekosystemów
bardzo dobry	<p>Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> •uzasadnia występowanie zmienności wśród ludzi •wskazuje różnice między cechami gatunkowymi a indywidualnymi •wyjaśnia proces replikacji <ul style="list-style-type: none"> •wykazuje konieczność redukcji ilości materiału genetycznego w komórkach macierzystych gamet

	<ul style="list-style-type: none"> •wykazuje różnice między mitozą a mejozą •przewiduje cechy osobników potomnych na podstawie prawa czystości gamet •interpretuje krzyżówki genetyczne, używając określeń „homozygota, heterozygota”, cecha dominująca i cecha recesywna” •wyjaśnia mechanizm ujawniania się cech recesywnych sprzężonych z płcią •wykonuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie hemofilii, daltonizmu, grup krwi •wyjaśnia mechanizm powstawania mutacji genowych i chromosomowych •wyjaśnia znaczenie badań prenatalnych •określa warunki powstawania skamieniałości •analizuje ogniwa pośrednie ewolucji •wykazuje rolę endemitów z Galapagos •uzasadnia, że walka o byt jest formą doboru naturalnego •omawia współczesne spojrzenie na ewolucję – syntetyczną teorię ewolucji •analizuje przebieg ewolucji człowieka •wykazuje cechy wspólne człowieka z innymi naczelnymi •wymienia cechy człowieka, które pozwalają zaklasyfikować go do poszczególnych jednostek systematycznych •rozpoznaje na ilustracji formy morfologiczne porostów wykorzystywane w skali porostowej •wykazuje zależność między liczebnością populacji a jej zagęszczeniem •graficznie przedstawia różne typy rozmieszczenia osobników w populacji i podaje ich przykłady •wykazuje zależność między strukturą płciową a liczebnością populacji •charakteryzuje grupy wiekowe w piramidach •wskazuje przyczyny i skutki konkurencji międzygatunkowej i wewnątrzgatunkowej •ocenia znaczenie drapieżników i roślinożerców w środowisku •wskazuje adaptacje drapieżników i roślinożerców do zdobywania pokarmu •określa rolę drapieżników w przyrodzie jako regulatorów liczebności ofiar •charakteryzuje sposoby obrony roślin przed zjadaniem •ocenia znaczenie pasożytnictwa w przyrodzie •charakteryzuje relacje między rośliną motylkową a bakteriami brodawkowymi •charakteryzuje różnicę między sukcesją pierwotną i wtórną •wykazuje rolę destruentów w ekosystemie •omawia czynniki, które zakłócają równowagę ekosystemu •interpretuje zależności między poziomem pokarmowym a biomasą i liczebnością populacji •analizuje informacje przedstawione w formie piramidy ekologicznej •wykazuje zmiany różnorodności biologicznej podczas sukcesji •porównuje poziomy różnorodności biologicznej •wykazuje, w jaki sposób działalność człowieka wpływa na eliminowanie gatunków •ocenia wpływ wprowadzania obcych gatunków na bioróżnorodność w Polsce •wyjaśnia, na czym polega zrównoważony rozwój •charakteryzuje poszczególne formy ochrony przyrody •wyjaśnia, czego dotyczy program Natura 2000 •prezentuje wybrane przykłady czynnej ochrony przyrody w Polsce
dobry	<p>Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wskazuje cechy indywidualne i gatunkowe podanych organizmów •omawia zastosowanie genetyki w różnych dziedzinach •wyjaśnia, z czego wynika komplementarność zasad azotowych

	<ul style="list-style-type: none"> •omawia budowę i funkcję RNA, porównuje budowę DNA z budową RNA •omawia znaczenie mitozy i mejozy •oblicza liczbę chromosomów w komórce haploidalnej, znając liczbę chromosomów w komórce diploidalnej danego organizmu •identyfikuje allele dominujące i recesywne •omawia prawo czystości gamet •wyjaśnia rolę chromosomów płci i autosomów •omawia zasadę dziedziczenia płci •przedstawia zjawisko nosicielstwa chorób •wykonuje krzyżówkę genetyczną przedstawiającą dziedziczenie grup krwi •określa możliwość wystąpienia konfliktu serologicznego •wyjaśnia, na czym polegają mutacje genowe i chromosomowe •omawia znaczenie poradnictwa genetycznego •charakteryzuje wybrane choroby genetyczne •wyjaśnia istotę procesu ewolucji •rozpoznaje żywe skamieniałości •wymienia przykłady struktur homologicznych i analogicznych •omawia, czym jest nisza ekologiczna organizmu •wyjaśnia, do czego służy skala porostowa •wyjaśnia główne założenia teorii ewolucji Karola Darwina •wskazuje różnicę pomiędzy doborem naturalnym a doborem sztucznym •określa stanowisko systematyczne człowieka •na przykładzie szympansa wskazuje różnice pomiędzy człowiekiem a innymi naczelnymi •określa wpływ wybranych czynników środowiska na funkcjonowanie organizmów •wskazuje populacje różnych gatunków •wyjaśnia wpływ cech populacji na jej liczebność •odczytuje dane z piramidy wiekowej •porównuje konkurencję wewnątrzgatunkową z konkurencją międzygatunkową •wyjaśnia, w jaki sposób rośliny i roślinożercy wzajemnie regulują swoją liczebność •opisuje sposoby obrony organizmów przed drapieżnikami •wykazuje przystosowania rośliny drapieżnej do zdobywania pokarmu •charakteryzuje przystosowania organizmów do pasożytniczego trybu życia •charakteryzuje pasożytnictwo u roślin •omawia różnice między komensalizmem a mutualizmem •charakteryzuje rolę grzyba i glonu w plesze porostu •omawia różnice między ekosystemami naturalnymi a sztucznymi •omawia przebieg sukcesji pierwotnej i wtórnej •analizuje wybrane powiązania pokarmowe we wskazanym ekosystemie •charakteryzuje rolę poszczególnych ogniw łańcucha pokarmowego •charakteryzuje poziomy różnorodności biologicznej •klasyfikuje zasoby przyrody na niewyczerpywane i wyczerpywane, podaje przykłady •wyjaśnia, na czym polega ochrona obszarowa •wykazuje różnicę między ochroną gatunkową ścisłą a częściową
dostateczny	<p>Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> •rozdziela cechy dziedziczne i niedziedziczne •definiuje pojęcia „genetyka, zmienność organizmów, kariotyp, helisa, gen, nukleotyd, chromosomy homologiczne, komórki haploidalne i komórki diploidalne” •przedstawia budowę nukleotydu, wymienia nazwy zasad azotowych •omawia budowę chromosomu

	<ul style="list-style-type: none"> •wskazuje miejsce zachodzenia mitozy i mejozy w organizmie człowieka •omawia badania Gregora Mendla •zapisuje genotypy homozygoty dominującej i recesywnej oraz heterozygoty •wykonuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie jednego genu •wymienia cechy dominujące i recesywne u człowieka •z niewielką pomocą nauczyciela rozwiązuje proste krzyżówki genetyczne •rozpoznaje kariotyp człowieka, określa cechy chromosomów X i Y •omawia sposób dziedziczenia grup krwi i czynnika Rh •rozdziela mutacje genowe i chromosomowe, omawia przyczyny wybranych chorób genetycznych •omawia dowody ewolucji •definiuje pojęcie „relikt, endemit” i podaje przykłady •wyjaśnia, na czym polega dobór naturalny i dobór sztuczny, omawia ideę walki o byt •wymienia czynniki, które miały wpływ na ewolucję człowieka •wymienia przykłady zwierząt żyjących w stadzie •określa przyczyny migracji •wyjaśnia, na czym polega konkurencja •określa znaczenia roślinożerców w przyrodzie •omawia adaptacje roślinożerców do zjadania pokarmu roślinnego •na wybranych przykładach wyjaśnia, na czym polega drapieżnictwo, wymienia charakterystyczne cechy drapieżników i ich ofiar •wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo •rozdziela pojęcia „komensalizm i mutualizm” •wskazuje elementy biotopu i biocenozy wybranego ekosystemu •wskazuje różnice między producentami a konsumentami •rysuje schemat prostej sieci pokarmowej •wykazuje, że materia krąży w ekosystemie •na podstawie ilustracji omawia schemat obiegu węgla w ekosystemie •wyjaśnia, na czym polega różnorodność biologiczna •wskazuje przyczyny spadku różnorodności biologicznej •wskazuje gatunki wymarłe •wymienia przykłady odnawialnych i nieodnawialnych zasobów przyrody •wymienia i omawia formy ochrony przyrody
dopuszczający	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •określa zakres badań genetyki •wskazuje miejsca występowania DNA i wymienia elementy budujące DNA •wymienia nazwy podziałów komórkowych •podaje liczbę chromosomów w komórkach somatycznych i płciowych człowieka •definiuje pojęcia „fenotyp i genotyp” •wyjaśnia symbole używane przy zapisywaniu krzyżówek genetycznych •wskazuje u ludzi przykładową cechę dominującą i recesywną •z pomocą nauczyciela rozwiązuje proste krzyżówki genetyczne •podaje liczbę chromosomów występujących w komórce diploidalnej człowieka •wymienia przykłady chorób dziedzicznych sprzężonych z płcią •wymienia grupy krwi występujące u ludzi •definiuje pojęcie „mutacja” i wylicza czynniki mutagenne •podaje przykłady chorób uwarunkowanych mutacjami genowymi i chromosomowymi •definiuje pojęcie „ewolucja” •wymienia dowody ewolucji •wskazuje przykłady narządów szczątkowych w organizmie człowieka

- wyjaśnia znaczenie pojęcia „endemit”
- podaje przykłady doboru sztucznego
- wymienia przykłady organizmów należących do rzędu naczelnych
- omawia cechy człowieka rozumnego
- wyjaśnia, czym zajmuje się ekologia
- wylicza czynniki ograniczające występowanie gatunków w różnych środowiskach
- definiuje pojęcia „populacja i gatunek”, wylicza cechy populacji
- wymienia typy rozmieszczenia osobników w populacji
- wylicza zależności międzygatunkowe
- wymienia przykłady roślinożerców, drapieżników i ich ofiar, pasożytów
- omawia przystosowania organizmów do drapieżnictwa, podaje przykłady roślin drapieżnych
- wymienia przykładowe ekosystemy
- przedstawia składniki biotopu i biocenozy
- rozróżnia ekosystemy sztuczne i naturalne
- wymienia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego
- przyporządkowuje znane organizmy do poszczególnych ogniw łańcucha pokarmowego
- przedstawia poziomy różnorodności biologicznej
- wymienia czynniki wpływające na stan ekosystemów
- wymienia przykłady działalności człowieka przyczyniające się do spadku różnorodności biologicznej
- podaje przykłady obcych gatunków
- wyjaśnia znaczenie recyklingu dla racjonalnego gospodarowania zasobami
- określa cele ochrony przyrody
- wymienia sposoby ochrony gatunkowej